

443

118a

Faksimile

Izdala Založba Bogataj
v Idriji leta 2009.
Urednik Damijan Bogataj.

ISBN 978-961-6035-48-4

DAMIR FEIGEL

HUMORESKE

GORICA

Izdala in založila »Narodna Knjižarna« v Gorici,
Via Carducci 7.
Tiskala »Narodna Tiskarna« v Gorici, Via C. Favetti 9.
1923.

Božične misli.

»Oprostite, gospod urednik, da Vas nadlegujem! Pred dvema tednoma sem čital v Vašem listu poziv na somišljenike, naj pošljejo čimprej svoje prispevke za božično številko. Odzval sem se pozivu in evo me! Prinašam Vam osebno svoj rokopiś!«

»Hvala lepa, gospod...«

»Ime mi je Martin in pišem se Bric.«

»Torej, gospod Bric, hvala Vam! Opozarjam Vas pa na dejstvo, da imamo radi izrednih razmer, v katerih živimo, poseben odbor, ki pregleduje vse rokopise. Le to, kar odobri odbor soglasno, se natisne. Prav sedaj uraduje v sosedni sobi član tega odbora. Predložite njemu rokopiś!«

Še predno je mogel pretehtati Bric uredniške besede, je že stal pred mogočnim kritikom. Toliko je še slišal, kako je na rahlo zaprl urednik za njim vrata, prepustivši ga negotovi usodi.

Pisatelji goje navadno veliko spoštovanje do svojih kritikov vsaj do trenutka, ko izrazijo ti-le svoje mnenje. To spoštovanje je upognilo tudi Bricu ves gorenji del života skoraj do miznega roba in mu izvilo iz ust vse polno opravičb radi nadloge in motenja.

Slednjič se je zdel Bric že samemu sebi smešen. V eni roki klobuk, v drugi rokopis, globoki

pokloni, prazno besedičenje — prava lutka pod spretnim vodstvom nevidnega režiserja.

»Gотовo prinašate prispevek za našo božično številko!«

»Uganili ste!« je odgovoril Bric, ves vesel, da je bil s tem končan ta neznosni in ob enem tako komični nastop. Oddal je svoj rokopis.

»Sedite in potrpite, da pregledam! Drevi ob šestih imamo sejo, v kateri hočem jaz sam poročati o Vašem prispevku.«

Bric je slušal in sedel. Plaho je ošvrknil s pogledom gospoda kritika, sedečega za pisalno mizo sredi najrazličnejših rokopisov in krtčnih odtisov. Iz goolobritega obraza, rdečih lic, dobrodušnih oči je črpal mnogo upanja, visoko čelo mu je pravilo o pravem razumevanju pisateljskega poleta, dolgi lasje so pa govorili še jasnejši jezik.

Nekoliko utolažen, da ima tako rekoč kolega pred sabo, je začel motriti Bric natančneje vsako kretnjo čitajočega visa-visa. Iz kreteni sklepa najlažje z gotovostjo na vtise svojega rokopisa.

Počasi slede kritikove oči posameznim vrstam. Strog mora biti ta kritik, vesten in natančen! Še vedno ima prvo stran pred sabo. Kje neki mora sedaj biti? Bric je bil prejšnji dan prebral najmanj trikrat svojo črtico, zato pa tudi ve sedaj točno, da je bravec pri slučaju Kentukyju. Kaj pa to?! Ustavil se je, segel po rdečem svinčniku in podčrtal dve vrsti. Čemu? Vrag vedi!

In Bric je čutil, kako mu je nekaj stisnilo srce. Slutil je pa tudi, da ga je upanje prevarilo. In ko je natančneje pogledal kritika, je opazil, da niso oči nikakor tako dobrodušne, da je čelo mnogo nižje, da so lasje krajši.

Druga stran je prišla na vrsto. Dogodek iz Michigana. Tudi ta je bil na smrt obsojen potom rdeče črte in rdečega klica.

Kako se človek lahko zmoti, ako se vda pr-

vim vtisom! Oči sploh niso bile nikdar dobrodušne, čelo sploh naravne velikosti in lasje običajno kratki, kakršna je pač sedaj moda.

Mogoče pa potolaži strogega kritika konec črtice, si je mislil pisatelj. Prav sedaj se mu bliža. Konec se mu je zdel že prejšnji dan kos njegovega srca in del njegove duše. Če sprizani ob sklepu pojedine pristen šampanjec užajlene goste z gostiteljem, ki je tekom obeda serviral povablencem le kislico, mora izbrisati tudi lep in brezhiben konec pri črtici vse rdeče lise iz nje. To razmotrivanje je vrnilo Bricu njegovo samozavest, njegov skličen hrbet se mu je vzravnil in v očeh mu je zazarel ogenj končnega uspeha.

Nemoteno je tačas nadaljeval kritik svoje delo. Kaj pa sedaj?! Svinčnik ni več podčrtal, pač pa prečrtal skoraj vso zadnjo stran. To mora biti pomota, neumevanje, atentat!

In zopet je pogledal Bric v svojega kritika: oči navadne, čelo zelo nizko, lasje še krajši. Pri srcu mu je pa bilo kakor obtožencu, ki je spoznal tekom razprave, da ne uteče obsodbi in mora vkljub temu poslušati še temeljita izvajanja in tehtno utemeljitev državnega pravdnika. Neznana sila ga je prikovala na stol.

»Hm, hm, hm, hm!«, trikrat se je odkasijal kritik. »Težko mi je izreči že sedaj končno sodbo, gospod...«

»Martin mi je ime in Bric se pišem.«

»Torej Bric ni Vaš psevdonim?«

»Nikakor ne, ker sta se celo oče in mati pisala Bric. Oče je namreč poročil svojo sestrično.«

»Tak pojav mi nikakor ne ugaja!« Kritik si je pri tem prižgal smotko. »Pisatelj ne sme imeti preveč samozavesti, že radi kritike. Da ste prišli drugemu kritiku, ki ni tako obziren kakor jaz, v roke, bi bil Vaš priimek za vekov veke omadeževan. Zato Vam pa najprej svetujem: preskrbite si

primeren psevdonim! Ime naj ostane, priimek pa izpremenite na vsak način. Če je kritika ugodna, se lahko ponášate s svojim imenom, v nasprotnem slučaju je zakrivil spis kak drug človek. Me li razumete?»

»Popolnoma!« je odvrnil Bric in se znižal v stolu pod udarcem te neoporečne logike najmanj za eno ped.

»Svojo črtico ste naslovili: Božične misli. Naslov se pa nikakor ne ujema z vsebino črtice. Take misli bi lahko imeli na sv. Martin ali pa na pustni torek. Edino le polnočnica in pristen visok slovenski sneg označujeta božični večer. Vi pa ne omenjate ne prve, ne drugega. O tem sem Vas, upam, pričal, kaj ne!«

»Seveda!« je prikimal Bric in se znižal na stolu pod novim udarcem zopet za eno ped.

»V težkih časih živimo!« Tajinstven in tih je postal kritikov govor. »Naš list je kakor kapljica na veji. Prva neugodna sapica jo strese. Zelo oprezní moramo biti. Če pa pribčimo Vašo vest, kako je nabila v državi Kentuky v samotni koči ponoči žena misleča, da prihaja mož pijan domov, velikanskega medveda, da je kosmatinec komaj odnesel življenje, in če obelodarimo zraven še Vaše misli, da se je to zgodilo v republiki, da so ženske povsod enake v monarhijah kakor v republikah, da se torej ne smemo ogrevati za republikansko državno ustavo, dokler ne preustrojimo žensk, ste lahko gotovi, da nam zaplenijo list, zaprejo tiskarno, vklenejo urednika in odbor. In kaj bi imelo naše ljudstvo od tega?! Vaš ameriškanski medved in Vaše še ne republicirane ženske bi mu požrle edino duševno hrano. Saj govorim dovolj jasno!«

»Še prejasno!« je zamrmral Bric. Zopet se je skrcila njegova postava pod novim udarcem.

»Notica o koncu sveta, ki ga je prerokoval

amerikanski astronom, ni na mestu!«, je nadaljeval kritik. Njegov glas ni bil več skrivnosten. »Prav sedaj smo pozvali naročnike, naj takoj plačajo zaostalo naročnino. Kakor hitro bi pa zvedeli, da se bliža konec sveta, bi se nobeden ne brigal več za naše upravištvo. Vaš konec sveta nam nikakor ne sme prečrtati računov. Temu morate i Vi sami pritriliti!«

»Prtrdim tudi!« je šepetal Bric.

»Slednjic pa prihajate do nenavadnega zaključka, da so si namreč evropski časnikarji sami izmislili Ameriko, da ne eksistira ne Kolumb, ne Carnegie, ne Rockefeller, ne Wilson; vse te može so rodili časnikarji, da na ta način lažje lažejo in da tolažijo svoje brave z obljubljeno denarjem, z bogastvom, s pravico in svobodo. Pozejte mi resnico, gospod Bric, ste li mislili resno, ali res verjamete, da ni Amerike?!«

»Ne, ne, saj to je le šala, kateri sem primršal skrivaj nekaj resnice!« se je branil Bric in pobiral klobuk, ki mu je bil padel raz koleno.

»Sedaj Vas komaj razumem! Vaša črtica naj bi bila nekaka humoreska ali satira, kaj ne? Toda tudi v tem slučaju ste na nepravi poti!« Kritikov glas je postal bolj in bolj iskren, očetovski. »Dovolite, da Vam dam par nasvetov! Najboljši dovtipi so in ostanejo stari dovtipi. Recimo: gospod naroči v prodajalni venci s trakom. Na trak ukaže zapisati »Spavaj sladko!« in sicer na obeh straneh. Kako se začudi gospod, ko mu prinesó venci z napisom: »Spavaj sladko na obeh straneh!« Ha, ha, ha, ha, kaj ne, izboren dovtip!«

»Pravil mi ga je že moj oče, ki ga je bil zvedel od svojega starega očeta!«, je pripomnil Bric in si čistil z rokavom klobuk.

»Dovtip je pa je lep, in če se tudi nekoliko izpremeni, ne izgubi smešnosti!« je nadaljeval kritik in si obrisal solzo, ki se mu je z očesa potočila